

Сучасна функціональна діагностика — безперешкодне проведення з використанням матеріалу Futar для реєстрації прикусу

Досвід застосування матеріалу

*Франк Віттшток, Олівер Шефер,
 Клініка університету м. Йєни,
 Німеччина,
 поліклініка стоматологічної
 ортопедії з відділенням
 матеріалознавства
 (керівник — проф., д-р Х. Кунпер)
 Frank Wittstock, Oliver Schäfer*

Краніомандибулярна дисфункція (КМД) — це розлади у ділянці жувального апарату, пов'язані з порушеним взаємодією мускулатури, зубів і скронево-нижньощелепних суглобів. До найбільш поширених симптомів цієї дисфункції належать напруження і біль у ділянці жувальних м'язів, невідповідне до віку стирання зубів або обмеженість рухів нижньощелепних суглобів. Хоча етіологія комплексної картини цього захворювання викликає суперечки до цього часу, число пацієнтів з подібними синдромами продовжує постійно зростати. Тому у практичних стоматологів виникають величезні труднощі при виборі відповідної методики лікування та матеріалів.

Одночасно з клінічним функціональним аналізом ситуації конкретного пацієнта, успішна діагностика вимагає аналізу статичної та динамічної оклюзії на моделі. Тільки виготовлення точних анатомічних моделей, їх правильне встановлення в артикуляторі та програмування артикулятора на основі індивідуальних характеристик пацієнта є запорукою успішної терапії.

Анатомічний відбиток лицевої дуги

Анатомічний відбиток лицевої дуги слугує для встановлення верхньої щелепи в артикуляторі з урахуванням особливостей черепа. Для цього спочатку на прикусну вилку трансферної дуги по периметру наносять матеріал Futar D («Kettenbach GmbH», Німеччина) і повільно адаптують до зубів верхньої щелепи. Точний час схоплення матеріалу становить 120 с (60 с для матеріалу швидкого твердіння), що дозволяє без поспіху покрити прикусну вилку і при цьому забезпечити швидке зв'язування в порожнині рота. Завдяки високій кінцевій твердості матеріал можна обріза-

ти без деформації або — що ще простіше — обробити фрезою. На відміну від матеріалів для реєстрації прикусу, які наносять точково, в цьому випадку фіксацію моделі верхньої щелепи можна оцінити по периметру. Тільки припасування без будь-яких зазорів і нещільного прилягання гарантує точний відбиток.

Прикусний шаблон у оберненій контактній позиції

Фізіологічна обернена контактна позиція (ФКП) необхідна як терапевтична оклюзія, якщо горбково-фісурні контакти зубів-антагоністів (ГФК) внаслідок об'ємних реставрацій втрачені або — як у пацієнтів з порушеннями функції — наявні патології.

Прикусні шаблони в ФКП вимагають точкових відбитків прикусу у ділянці передніх зубів (фронтальна фіксація), що при мінімальному блокуванні вертикалі сприяє дизоклюзії бічних зубів і одночасно створює простір для матеріалу для реєстрації прикусу. При відкритій порожнині рота Futar D наносять безпосередньо з ручного диспенсера на жувальні поверхні бічних зубів нижньої щелепи.

Під керівництвом лікаря (використовується модифікована ручка Lauritzen), не форсуючи рух підборіддя в дорсальну ділянку, пацієнт плавно закриває рот до контакту з фіксуючим матеріалом. Матеріал для реєстрації прикусу з вінілполісилоксану (адитивний силікон) досить стійкий, щоб завчасно не зміститися з зубного ряду, і досить текучий, щоб відтворити навіть найдрібніші елементи горбково-фісурного рельєфу.

Після повного затвердіння матеріалу шаблони можна усунути з жувальних поверхонь, проконтролювати і встановити на моделі. Щоб забезпечити припасування без зазорів, шаблон зверху та знизу вкорочують. Обробка фрезою зменшує небезпеку полумок і створює рівну поверхню, так що пізніше нижню щелепу можна надійно зафіксувати відносно верхньої щелепи. Твердість матеріалу і отримана при накушуванні мінімальна товщина шару запобігають при цьому ефекту пружинення моделей.

Прикусний шаблон у протрузії

Щоб запрограмувати повністю юстирований артикулятор, рекомендується

Мал. 1. Для анатомічного відбитка лицевої дуги прикусну вилку покривають матеріалом Futar D («Kettenbach», Німеччина) і притискають до зубів верхньої щелепи

Мал. 2. Після затвердіння матеріалу відбитки обрізають до кінчиків горбків. Futar можна безпроблемно обрізати скальпелем або — як у цьому випадку — обробити фрезною

Мал. 3. Пацієнт фіксує прикусну вилку, накусуючи подвійний шар ватних валиків, не розгойдуючи при цьому вилку

Мал. 4. Пацієнт вставляє кнопки трансферної дуги у вуха і утримує всередині, угорі, всередині. Після того як адаптували опору над переніссям, 3D-шарнір з'єднає прикусну вилку з трансферної дугою. Штанга-індикатор при цьому дозволяє безпосередньо контролювати паралельність з міжзінничною лінією

Мал. 5. За допомогою трансферного рівня прикусну вилку можна встановити безпосередньо в артикулятор. Телескопічна опора вилки запобігає прогинанню вилки під масою встановленої гіпсової моделі

Мал. 6. Точний відбиток у поєднанні з прецизійним матеріалом Futar для реєстрації прикусу дозволяє отримати щільне припасування без зазорів і нещільного прилягання — умова точного відбитка. Одночасно можна оцінити якість гіпсової моделі по периметру в обрізаних відбитках прикусної вилки

Мал. 7. Фронтальний фіксатор з пластмаси світлового твердіння забезпечує обернену контактну позицію пацієнта, усуває примусове ведення зубів та одночасно блокує вертикальне. Блокування повинно утримуватися в межах 2-3 мм, щоб забезпечити достатню товщину шару матеріалу для реєстрації прикусу, однак це значення бажано не перевищувати, оскільки в іншому випадку зміщення виникне вже в нижньощелепному суглобі

Мал. 8. Фіксатор у піднебінній ділянці формується у вигляді гострого гребеня даху, так що при змиканні нижній передній зуб досягає мінімального точкового контакту з фіксатором. За допомогою оклюзійної кальки лікар перевіряє, чи є ця точка єдиним контактом-антагоністом обох зубних дуг

Мал. 9. Futar наносять безпосередньо з картриджа на бічні зуби нижньої щелепи, пацієнт повинен плавно зімкнути зуби до першого контакту з фіксатором. Надзвичайно висока точність малюнка завдяки матеріалу забезпечує точний відбиток усіх жувальних поверхонь

Мал. 11. Вкорочені шаблони без проміжків встановлюють на моделі. Похибок при встановленні моделей можна уникнути за допомогою додаткового блокування гіпсових моделей, наприклад, гарячого клею і пінів

Мал. 10. За допомогою вкорочення відбитків верхньої щелепи прикусний шаблон можна перевірити ще раз. Пацієнт повинен при цьому самостійно однозначно потрапити у відбитки при «пасивному керівництві» лікаря. І в цьому випадку обробка поверхонь шаблону фрезою є економічною за часом і надійним варіантом обробки

Мал. 12. Моделі встановлені на шаблонах без проміжків. Мінімальна товщина, забезпечена завдяки використанню фіксатора, а також надзвичайно висока твердість шаблону дозволяють уникнути пружинення

Мал. 13. При підготовці до прикусного шаблону у протрузії пацієнт повинен висунути підборіддя вперед і при цьому накусити два ватних валики. Маркування в ділянці нижнього ікла повинні бути з інтервалом 4 мм, тому при відкритій порожнині рота виникає протрузія близько 5 мм, якщо нижнє маркування ззаду знаходиться над верхнім

Мал. 14. Отриману позицію фіксують за допомогою позиціонера з Futar D. Для цього матеріал вносять зі шприца спочатку тільки в передню ділянку між зубними рядами, пацієнта просять притиснути надлишковий матеріал до зубів з орального боку. При цьому у пацієнта не виникає жодних подразнень, оскільки Futar D має нейтральний запах і смак

Мал. 15. На другому етапі Futar нанесли також на жувальні зуби, пацієнт змикає зуби з фіксуючим матеріалом у позиції протрузії. Оскільки ми використовуємо силікон, то м'який Futar D під час полімеризації з'єднується з уже затверділим позиціонером. Затверділий прикусний шаблон у протрузії вкорочують з обох боків і проводять повторний контроль за допомогою позначених допоміжних ліній

Мал. 16. Досконала стабільність розмірів Futar дозволяє зафіксувати моделі повторно в попередній позиції, щоб оцінити сагітальний нахил відросткової траєкторії і запрограмувати артикулятор

електронне маркування траєкторій суглобів за допомогою аксіографії. Якщо вона відсутня, то для функціональної терапії необхідний мінімум один прикусний шаблон у протрузії, щоб оцінити нахил сагітальної виросткової траєкторії. Для цього спочатку проводять маркування на різцях та іклах в оклюзії, а вертикально блокують за допомогою ватних валиків. Потім пацієнта просять висунути підборіддя приблизно на 5 мм вперед. Цю позицію фіксують за допомогою Futar D, при цьому матеріал, нейтральний на смак, можна притисну-

ти язиком до оральної поверхні зубів без подразнень. Після того як передня частина затверділа, ватні валики видаляють, Futar наноситься зі шприца на жувальні зуби і пацієнт змикає зуби в позиції протрузії, «входячи» у передній сегмент. Після затвердіння готовий шаблон виймають з рота, скорочують зверху і знизу, і переносять на модель. Поворот виросткового корпусу артикулятора до першого контакту з 3D-шарніром визначає сагітальний нахил виросткової траєкторії і завершує програмування.

За допомогою попередньо нанесених маркувань на різцях можна проконтролювати прямолінійний рух.

Висновки

Функціонально-діагностичні та лікувальні заходи висувають особливі вимоги до стоматологічної команди – стоматолога, зубного техника та пацієнта. Тому в клінічній практиці довготерміновий успіх забезпечують тільки точні робочі процеси з використанням прецизійних матеріалів, таких як Futar.